

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 16.7.2008
COM(2008) 397 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról
Cselekvési terv**

{SEC(2008) 2110}

{SEC(2008) 2111}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról Cselekvési terv

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unió jelentős lépéseket tett növekedési és foglalkoztatási célkitűzései elérése érdekében. A lisszaboni stratégia figyelemreméltó eredményeket hozott¹. Az elmúlt két évben több mint hatmillió munkahely létesült, a munkanélküliség jelentősen csökkent. Az európai ipar globálisan versenyképes, és lényegesen hozzájárul a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz. Iparpolitikájával a Bizottság mindvégig törekedett az európai üzleti tevékenység megfelelő keretfeltételeinek megteremtésére.

A jelen kihívása abban rejlik, hogy ebbe a folyamatba beemeljük a fenntarthatóságot. A fenntartható fejlődés a jelen és jövő nemzedékek életminőségének és jólétének folyamatos javítására irányul². Ez az Európai Unió egyik alapvető célkitűzése. Az igen gyors globális változások – mint a jégsapkák olvadása vagy a rohamosan növekvő energia- és forrásszükséglet – mind kihívások elé állítják e célkitűzés megvalósítását.

E kihívások közvetlen kapcsolatban állnak életvitelünkkel. Termelési és fogyasztási szokásaink hozzájárulnak a globális felmelegedéshez, a környezetszennyezéshez, az anyaghasználathoz és a természeti erőforrások kimerüléséhez³. Az Unión belüli fogyasztás hatásai globálisan érzékelhetők, hiszen az EU mind energia, mind természeti erőforrások tekintetében importfüggő. Az Európában fogyasztott termékek ráadásul egyre növekvő arányban a világ más részeiről származnak.

Sürgetőbb tehát, mint valaha, hogy a fogyasztást és a termelést fenntarthatóbb irányba tereljük.

Sokat tehetünk az európai ipar és a háztartások érdekében, ami nettó hasznot jelent. Az éghajlatváltozással foglalkozó nemzetközi fórum adatai szerint az épületekben használt energia 30%-a lenne nettó gazdasági haszonnal csökkenthető 2030-ra. A forráshatékonyság növelésére irányuló globális kényszer és a fenntarthatóság fokozására irányuló erőfeszítések fontos innovációforrássá és az ipari versenyképesség jelentős eszközévé válhatnak.

E dokumentum a Bizottság arra irányuló stratégiáját ismerteti, hogy támogassa az EU-n belüli és a nemzetközi szinten megvalósuló integrált megközelítést, előrevigye a fenntartható fogyasztás és termelés ügyét, és fejlessze fenntartható iparpolitikáját. E stratégia kiegészíti az energiafelhasználásról szóló meglévő politikákat, elsősorban a Bizottság által 2008 januárjában elfogadott energia és éghajlat csomagot.

¹ A 2008–2010-es lisszaboni közösségi programról szóló javaslat, COM(2007) 804.

² Az EU fenntartható fejlődésre vonatkozó megújult stratégiája, az Európai Unió Tanácsa, 10917/06.

³ Environmental Impact of PROducts (EIPRO, a termékek környezetre gyakorolt hatása) Közös Kutatóközpont – Technológiai Jövőkutatási Intézet (IPTIS); National Accounting Matrix with Environmental Accounts (NAMEA, nemzeti elszámolási mátrix környezeti elszámolással), EGT. E tanulmányok azt mutatják, hogy az EU-ban az evés, ivás, háztartás (ideértve a fűtést, vizet, háztartási gépeket) és az utazás területén megvalósuló fogyasztás felelős az összes környezeti hatás 70–80%-áért.

A **cselekvési terv középpontjában** egy olyan dinamikus keretprogram áll, amely javítja a termékek energia- és környezeti teljesítményét, és elősegíti, hogy azok a fogyasztók körében minél inkább elterjedjenek. Ehhez ambiciózus normákat kell kitűzni a belső piacon, biztosítani kell, hogy a termékek az ösztönzők és a közbeszerzés szisztematikus megközelítése révén javuljanak, továbbá egy koherensebb és egyszerűsített címkézési keretrendszerrel jobban kell tájékoztatni a fogyasztókat, hogy ezáltal a kereslet támogathassa a szakpolitikát. A megközelítés olyan termékeket vesz célba, amelyek jelentősen csökkenthetik a környezeti hatásokat.

A feladat egy pozitív „ördögi kör” megteremtése: a termékek általános környezeti teljesítményének teljes életciklusuk során történő javítása, a jobb termékek és termelési technológiák iránti kereslet előmozdítása és ösztönzése, valamint a fogyasztók segítése abban, hogy jobban válasszanak – a termékek következetesebb és egyszerűbb címkézésén keresztül.

Ezt más, a termelés karcsúsítására és a nemzetközi szempontok figyelembevételére irányuló fellépések is támogatják és megerősítik majd.

2. DINAMIKUS SZAKPOLITIKAI KERET A TUDATOSABB FOGYASZTÁS ÉS A JOBB TERMÉKEK ÉRDEKÉBEN

Számos politika van érvényben a termékek energia- és környezeti teljesítményének javítására. A környezetbarát tervezésről szóló irányelv⁴ az energiafelhasználó termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapításának kereteit határozza meg. Számos más jogszabály a termékek életciklusának különleges aspektusaival – pl. a hulladékokkal – foglalkozik. Az energiafogyasztás címkézésről szóló irányelv⁵, az Energy Star rendelet⁶, az ökocímke-rendelet⁷ által megszabott címkézési rendszerek és más, a tagállamok, kiskereskedők és más gazdasági szereplők által kialakított rendszerek biztosítják a fogyasztók számára a termék energia- és környezeti teljesítményével kapcsolatos információkat. A tagállamok ösztönzők és közbeszerzések segítségével igyekeznek a termékek jobb teljesítményét szolgálni. Az Energy Star rendelet arra is kötelezi az uniós intézményeket és a tagállami hatóságokat, hogy meghatározott energiahatékonysági szintnek megfelelő irodai berendezéseket szerezzenek be.

E politikák eredményeit azonban számos hiányosság csökkenti. A termékekre vonatkozó jogszabályok többsége csak a termék életciklusának egyes konkrét aspektusaival foglalkozik. Bár a környezetbarát tervezésről szóló irányelv a termékek egész életciklusára vonatkozik, az energiafelhasználó termékek csak a termékek környezeti hatásának 31-36%-áért felelősek⁸. Az uniós szakpolitika értelmében a fogyasztók tájékoztatása a háztartási berendezések, illetve az energiafogyasztás címkézésről szóló irányelv és az Energy Star program keretében az irodai berendezések energiahatékonyságára összpontosít, vagy csak korlátozott számú

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/32/EK irányelve az energiafelhasználó termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapításának kereteiről, HL L 101., 2005.7.22., 29. o.

⁵ A Tanács 1992. szeptember 22-i 92/75/EGK irányelve háztartási készülékek energia- és egyéb erőforrás-fogyasztásának címkézéssel és szabványos termékismertetővel történő feltüntetetéséről (HL L 297., 1992.10.13., 16. o.)."

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 106/2008/EK rendelete (2008. január 15.) az irodai berendezésekre vonatkozó közösségi energiahatékonysági címkézési programról (HL L 39., 2008.2.13., 1.o.).

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2000. július 17-i 1980/2000/EK rendelete a közösségi ökocímke módosított odaítélési rendszeréről, HL L 237., 2000.9.21., 1. o.

⁸ Ld. a SEC (2008) 2110 munkadokumentum – a 2005/32/EK irányelv egységes szerkezetbe foglalásához készült hatásvizsgálat – 3. táblázatát.

termékre terjed ki (az ökocímke-rendelet keretében). Végül a fellépéseket nemzeti szinten nem koordinálják.

Általánosságban az önkéntes és jogszabályi eszközök nincsenek eléggé összhangban, és a különböző eszközök szinergiáit nem használják ki. A végrehajtás nem kellőképpen dinamikus és előremutató a termékek teljesítményének fokozása irányába. Az eltérő nemzeti és regionális megközelítések egymásnak ellentmondó jeleket közvetítenek a gyártók felé, aminek eredményeképpen nem aknázzák ki a belső piac teljes potenciálját.

Az új szakpolitikai megközelítés **integrálja** a különböző szakpolitikai eszközök potenciálját és **dinamikus**an hajtja végre azokat.

A következő fellépéseket foglalja magában:

- Az energiafelhasználó termékek környezetbarát tervezéséről szóló irányelv hatályát kiterjesztik valamennyi energiával kapcsolatos termékre. Minimum**követelményeket** fognak felállítani a jelentős környezeti hatást gyakorló termékekre, a kulcsfontosságú környezeti aspektusokra koncentrálva. A piacoknak a legjobb teljesítményű termékekkel kapcsolatos tájékoztatása érdekében magasabb **referenciaértékeket** fognak megszabni a környezeti teljesítmény vonatkozásában. Meghatározott időszakonként **felülvizsgálják** a minimumkövetelményeket és a magasabb referenciaértékeket, hogy azokat hozzá lehessen igazítani a technológiai változásokhoz, és a jövőben szabályozási környezet tekintetében hosszú távú perspektívát biztosítsanak a vállalkozások számára.
- Az energiafogyasztás **címkézéséről** szóló irányelv és az ökocímke-rendelet keretében a termékcímkézést tovább fogják fejleszteni, és a környezetbarát tervezésről szóló irányelv 2012-es felülvizsgálata után adott esetben kiegészítik a környezetbarát tervezés címkézéséről szóló irányelvvel azért, hogy tájékoztassák a fogyasztókat a termékek energia- és/vagy környezeti teljesítményéről.
- Az energiahatékonyság és a fenti rendszereken belüli környezeti kritériumok segítségével fogják megteremteni a **közbeszerzés** és az EU és tagállamai által nyújtott **ösztönzők** harmonizált alapját. Ez fel fogja számolni a belső piaci ösztönzők jelenlegi széttöredezetttségét.
- Egy sor, a **tudatosabb fogyasztást** célzó más fellépésre is sor fog kerülni. Elsősorban a kiskereskedőkkel és a termékek gyártóival együttműködésben fognak fellépni, hogy azok környezetbaráttá tegyék saját tevékenységüket és az ellátási láncukat, illetve hogy széles körben felhívják a fogyasztók figyelmét és fokozzák aktív szerepvállalásukat.

E politika révén számos környezetvédelmi kihívás kezelhető. E megközelítés a jelentős környezeti hatást gyakorló termékekre való alkalmazása számottevő környezeti és gazdasági előnyökhöz vezethet. A javasolt fellépések például megnövelnék az olyan lakásfelújítások számát, amelyekhez jobb teljesítményű ablakokat és jobb szigetelést használnak, miáltal a háztartások csökkenthetik energiafogyasztásukat, a közvetlen és közvetett üvegházgáz-kibocsátást és megtakaríthatnak fűtést.

Az intézkedéseket az alábbiakban tárgyalják részletesen.

2.1. A környezetbarát tervezésről szóló irányelv

A környezetbarát tervezésről szóló irányelv az életciklus vonatkozásában környezetbarát tervezési követelményeket állapít meg az energiafelhasználó termékekre annak érdekében, hogy biztosítsa e termékek szabad mozgását a belső piacon. Noha nem közvetlenül vezet be kötelező érvényű előírásokat meghatározott termékekre, az irányelv felhatalmazza a Bizottságot, amelyet egy bizottság segít, hogy a hatásvizsgálatot és az érdekelt felekkel való

konzultációt követően végrehajtási intézkedéseket rendeljen el meghatározott termékekkel és azok környezetvédelmi jellemzőivel (pl. energiafogyasztás, hulladéktermelés, vízfogyasztás, élettartam meghosszabbítása) kapcsolatban.

A környezetbarát tervezésről szóló irányelv jelenleg csak az energiafelhasználó termékekre alkalmazandó. Az irányelv hatályának más, környezeti szempontból jelentős termékekre való kiterjesztésének célkitűzésével az irányelv tárgyát képező termékkört kiterjesztik valamennyi energiával kapcsolatos termékre – kivéve a közlekedési eszközöket, amelyek már jelenleg is különböző, a környezeti hatások csökkentésére irányuló politikák és jogszabályok hatálya alá tartoznak. Energiával kapcsolatos terméknek azt a terméket nevezzük, amely használata során hatással van az energiafogyasztásra. Ide tartoznak az energiafelhasználó termékek és más termékek, pl. az ablakkeretek, amelyek szigetelési tulajdonságai befolyásolják az épületek fűtéséhez és hűtéséhez szükséges energiát, és a vízfelhasználó berendezések, amelyek vízfogyasztása befolyásolja a fűtéshez szükséges energiát. Ez egységes közösségi keretet teremt majd a fenti termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó előírások közösségi szintű elrendelésének, és közös megközelítés alkalmazásával biztosítja a szabályozás hatékonyságát és egységességét.

A végrehajtás a következőképpen fog végbemenni:

- Végrehajtási intézkedéseket dolgoznak ki a jelentős környezeti hatással, jelentős fejlesztési potenciállal és jelentős eladási és kereskedelmi mennyiségekkel bíró termékekre a meglévő közösségi jogi szabályozás vagy önszabályozás figyelembe vétele mellett. A jelenlegi irányelv által lefedett energiafelhasználó termékek esetében a végrehajtási intézkedések kidolgozását a cselekvési terv nem érinti.
- A jelenleg jogszabály hatálya alá nem tartozó termékek esetében további munkaprogramot fognak kidolgozni a módosított irányelv rendelkezéseivel összhangban.
- Valamennyi végrehajtási intézkedést részletes hatásvizsgálatnak és nyilvános konzultációnak vetik alá, és azok a technológiasemlegesség elvén fognak alapulni.

A végrehajtási intézkedések a termék teljes élettartama során fennálló legfontosabb környezeti szempontokat veszik figyelembe. Különös figyelmet fordítanak a termékek energia- és forrásfelhasználására. Más kérdéseket, mint a veszélyes anyagok vagy ritka erőforrások használatának csökkentését, adott esetben szintén átgondolják.

A megcélzott termékcsoporthoz esetében a végrehajtási intézkedéseket az irányelv meglévő rendelkezéseivel összhangban két teljesítményszinten fogják meghatározni:

- a termék által elérendő, a belső piaci forgalmazás engedélyezéséhez szükséges **minimumkövetelmények**. Amennyiben lehetséges, – ideális esetben – a globális szabványokon alapuló uniós harmonizált szabványokat kell használni azért, hogy megkönnyítsék a gyártóknak az intézkedések alkalmazását.
- a környezeti teljesítményre vonatkozó magasabb **referenciaértékek** azért, hogy a piacok számára biztosítsák a piacon fellelhető magas teljesítményű termékek és a lehetséges jövőbeli minimumkövetelmények alakulásának korai előrejelzését. A referenciaértékek meghatározását már a jelenlegi irányelv is előírja, és ez a jövőben szisztematikusan folytatódni fog. Általános szabályként a referenciaértékek megfelelnek a piacon forgalomban lévő legjobban teljesítő termékek által elért teljesítményszintnek. E referenciaértékek elérése az iparág számára **önkéntes** lenne.

A termékek folyamatos javulásának érdekében a végrehajtási intézkedések a minimumkövetelmények és referenciaértékek **felülvizsgálati időpontját** is feltüntetnék az érintett termékcsoporthoz technológiai változásainak előrelátható ütemére alapozva. Ez biztosítja, hogy a minimumkövetelmények és a referenciaértékek az idők során megfelelőek maradjanak, és a jövőbeli szabályozási környezet tekintetében szavatolja a hosszú távú perspektívát a vállalkozások számára.

A környezeti teljesítmény minimumkövetelményei és magasabb referenciaértékei az alábbiakban leírt címkézési rendszerben is szerepet kapnak. Ennek érdekében a végrehajtási intézkedések a teljesítmény köztes szintjeit is meg fogják állapítani.

2.2. A termékek címkézése

Az energiafogyasztás címkézéséről szóló irányelvet e szakaszban kiterjesztik, hogy a termékek szélesebb skáláját fedje le, beleértve az energiafelhasználó és más, energiával kapcsolatos termékeket.

A címkézési kategóriákat a környezetbarát tervezésről szóló irányelvben előírt eljárás eredményének függvényében határozzák meg megfelelő módon.

A címkézési irányelv végrehajtási intézkedései adott esetben meg fogják határozni a címke pontos jellemzőit.

A címkézést egyrészt a használati fázis energiafogyasztásának/megtakarításának, másrészt a termék más vonatkozó és jelentős környezeti paramétereinek jelölésére fogják alkalmazni.

Az ökocímke **önkéntes** címkeként egészíti majd ki a fogyasztók rendelkezésére bocsátott információkat. Mintegy „kiválósági védjegyként” fogja jelezni a fogyasztók számára, hogy melyek azok a termékek, amelyek kitűnő szinten teljesítenek úgy, hogy számos környezeti szempontot figyelembe vettek a termék teljes életciklusára kivetítve.

Az ökocímke-rendeletet felül fogják vizsgálni azért, hogy egyszerűsítsék az ökocímke megszerzésének folyamatát, és kiterjesszék alkalmazási körét. Az ökocímke kritériumok továbbra is környezetvédelmi jellemzők széles körére fognak kiterjedni. Az ökocímke kritériumokat továbbá úgy lehet kidolgozni, hogy azon termékekre is kiterjedjenek, amelyekre még nem határoztak meg környezetbarát tervezési előírásokat. Indikatív módon egy termékcsoporthoz ökocímke-kritériumait úgy fogják megszabni, hogy az akkor piaci forgalomban lévő termékek 10%-a megfeleljen azoknak.

Míg az ökocímke-rendelet döntéshozatali folyamata különböző marad a környezetbarát tervezésről és a címkézésről szóló irányelvtől, a rendszerek végrehajtása szorosan fog kapcsolódni egymáshoz annak biztosítása érdekében, hogy az adatokat és a tudományos ismereteket hatékonyan használják fel, és a fogyasztóknak nyújtott tájékoztatás következetes legyen. Megjegyzendő, hogy az ökocímke keretében a szempontok meghatározásának folyamata információval fog szolgálni a környezetbarát tervezésről szóló irányelv keretében megvalósuló elemzői munkához, a környezeti teljesítmény minimumkövetelményeinek és referenciaértékeinek meghatározásához, és fordítva. Amikor ugyanazon termékcsoporthoz van szó, az értékelési módszerek és a felülvizsgálati ütemtervek szintén azonos irányba fognak tartani.

2.3. Ösztönzők

Számos tagállam – a Szerződéssel és az állami támogatási szabályokkal⁹ összhangban – már alkalmaz ösztönzőket a jó energia- és környezeti teljesítményű termékek fejlesztése és beszerzése vonatkozásában, és környezetbaráttá teszi közbeszerzési gyakorlatát azért, hogy e termékek elterjedtségét erősítse. Az egyes országokban azonban igen eltérőek lehetnek azok a kritériumok, amelyeknek e termékeknek meg kell felelniük ahhoz, hogy ösztönzőkből vagy közbeszerzésből profitáljanak. Ez oda vezethet, hogy az érintett termékre vonatkozó ösztönzők a belső piacon széttöredezettek lesznek. Emellett a közbeszerzés potenciálját, amely az EU GDP-jének 16%-át teszi ki, csak alig aknázták ki.

E széttöredezettség leküzdésére és a jó energia és környezeti teljesítményű termékek elterjedtebb felhasználása érdekében a címkézésről szóló irányelv a hatásvizsgálatot követően **harmonizált alapot** hoz létre a **közbeszerzésre** és az EU és tagállamai által biztosított **ösztönzőkre**, az alábbiak szerint.

A **közbeszerzés** vonatkozásában a címkézési irányelv(ek) keretébe tartozó végrehajtási intézkedések az egyik címkézési osztályt fogják meghatározni olyan szintként, amely alatt az állami hatóságok nem folytathatnak közbeszerzést. E szintet a hatásvizsgálatok eredményeinek függvényében egyes termékcsoportok tekintetében fogják meghatározni, amelyek esetében egy ilyen szint jelentős mértékben kedvez majd a méretgazdaságosságnak és az innovációnak. E szint annak a teljesítményi osztálynak fog megfelelni, amely maximálisan kihasználja a közbeszerzés potenciálját a piacnak a jó energia- és környezeti teljesítményű termékek felé való orientálására, miközben biztosítja a megfelelő szintű piaci verseny fennmaradását figyelembe véve a termék hozzáférhetőségét, és garantálja, hogy az államháztartás terhei általában ne legyenek súlyosabbak, mint a jelenlegi közbeszerzési gyakorlatban (amikor a termék teljes élettartamát figyelembe veszik).

Ami az **ösztönzőket** illeti, a tagállamok szabadon választhatják meg, hogy biztosítanak-e ösztönzőket, és ha igen, milyen formában, a jó energia- és környezeti teljesítményű termékek használatának ösztönzése számára, miközben szükség esetén betartják a közösségi jog rendelkezéseit, különösen az állami támogatásra vonatkozó szabályokat¹⁰. A címkézési irányelv végrehajtási intézkedései azonban a hatásvizsgálat eredményének függvényében szintként ki fognak jelölni egy címkézési osztályt, amely alatt a tagállamok nem biztosíthatnak ösztönzőket. E szintet az alkalmazandó közösségi környezetvédelmi előírások szintje felett fogják meghatározni. Ezt olyan termékcsoportokra fogják alkalmazni, amelyek esetében bizonyított, hogy az ösztönzők széttöredezettsége csökkentheti azok hatékonyságát. Elvileg e szint megfelelne a közbeszerzés szintjének, ami fokozná az intézkedések hatását.

Mivel az ár az egyik legfőbb meghatározója a vásárlási döntéseknek, a piaci alapú eszközök is segíthetnek a helyes árszabásban és a környezetvédelmi költségek beépítésében, ezáltal támogatva a jó energia- és környezeti hatékonyságú termékek elterjedtebb felhasználását. E tekintetben a Bizottság jelenleg vizsgálja, hogy miként lehetne az energiaadóztatás jogszabályi keretét felülvizsgálni. A Bizottság továbbá tanulmányokat készített, amelyek elemzik a lehetséges adójellegű ösztönző mechanizmusok uniós szinten jelentkező előnyeit és hátrányait. Ezek alapján felmérhető lesz a kiegészítő ösztönzők iránti igény az elsősorban a környezetbarát tervezésről szóló irányelv, a címkézési irányelv, valamint az ökcímke-rendelet által lefedett termékek esetében.

⁹ Elsősorban a környezetvédelem állami támogatására vonatkozó közösségi iránymutatás, HL C 82., 2008.4.1., 1. o.

¹⁰ Ld. a 9. lábjegyzetet.

Ezen intézkedéseket az alábbiak fogják megerősíteni és támogatni:

2.4. A termékekre vonatkozó összehangolt adatok és módszerek

E politika végrehajtásához összehangolt és megbízható adatokra és módszerekre van szükség a termékek általános környezeti teljesítményének és piaci elterjedtségének értékeléséhez, valamint az előrehaladás nyomon követéséhez. A termékekkel és a kapcsolódó környezeti hatásokkal kapcsolatos, a különböző eszközök értelmében szükséges és összegyűjtött adatokat szükség esetén meg kell osztani. Az ilyen módszereknek költséghatékonyak és könnyen alkalmazhatónak is kell lenniük a politikai döntéshozók és az ipar szemszögéből egyaránt.

Lehetőség szerint az európai harmonizált szabványokat kell alkalmazni, amelyek ideális esetben a nemzetközi szabványokon alapulnak, ezáltal növelve az ipar versenyképességét és a harmadik országokkal és azok gyártóival jó kapcsolatokat fenntartva.

2.5. A „zöld” közbeszerzés előmozdítása

A zöld közbeszerzést a fent leírt kötelező intézkedéseket kiegészítő, a belső piac szabályaival összhangban lévő önkéntes intézkedésekkel fogják tovább erősíteni. A Bizottság iránymutatást és eszközöket biztosít az állami hatóságok számára közbeszerzési gyakorlatuk környezetbarátabbá tétele érdekében. Ez magában foglalja a legjobban teljesítő tagállam szintjén alapuló indikatív célok kitűzését és a belső piaci szabályozással összhangban lévő közbeszerzési dokumentációminta biztosítását. Ugyancsak idetartozik a tagállamokkal való együttműködési folyamat kialakítása annak érdekében, hogy a nemzeti cselekvési tervekben és iránymutatásokban a termékekre és szolgáltatásokra alkalmazandó közös „zöld” közbeszerzési kritériumokban állapodjanak meg. A célok ellenőrzése az e kritériumoknak való megfelelésen fog alapulni. Az önkéntes közös zöld közbeszerzési kritériumokat a szolgáltatások és azon termékek esetében határozzák meg, amelyek a 2.3. szakaszban előírt kötelező szintjét nem fogják megállapítani vagy még nem állapították meg.

A közös zöld közbeszerzési kritériumok a környezeti teljesítmény referenciaértékein és a vonatkozó címkéken fognak alapulni. Ezekről az intézkedésekről a zöld közbeszerzésről szóló különálló közlemény szól részletesebben.

2.6. Együttműködés a kiskereskedőkkel és a fogyasztókkal

A kiskereskedők helyzete igen alkalmas arra, hogy saját műveleteik, ellátási láncuk és fogyasztói viselkedésük révén támogassák a fenntarthatóbb fogyasztást. A kiskereskedők és gyártók egyre növekvő mértékben ismerik fel, hogy a fenntarthatóság figyelemreméltó lehetőség vállalkozásuk bővítéséhez, versenyképességéhez és innovációjához. További erőfeszítésekre van azonban szükség a kiskereskedelmi szektor és ellátási lánc ökológiai lábnyomának csökkentéséhez, a fenntarthatóbb termékek támogatásához és a fogyasztók jobb tájékoztatásához. Ennek elérése érdekében más érdekeltet, pl. a gyártókat, fogyasztókat és más nem kormányzati szervezeteket is bevonnak.

Felállítanak egy kiskereskedői fórumot. Ez lehetőséget biztosít a következőkre:

- a megcélzandó kulcsterületek meghatározása és a meglévő kezdeményezések alapjának meghatározása;
- a bevált gyakorlatok megosztása, a meglévő kezdeményezések földrajzi lefedettségének kiterjesztése és törekvés új kezdeményezések elindítására; valamint
- az intézkedéseik előrehaladásáról való jelentéstétel egyéni alapon.

A cél a jelentős kiskereskedők megnyerése ambiciózus és konkrét, világos célkitűzésekkel, időbeosztással, eredményekkel és nyomon követési mutatókkal rendelkező fellépések sora számára.

Ezek a kötelezettségvállalások a vállalatok társadalmi felelőssége terén való fellépésre felhívó 2006-os bizottsági közleményre¹¹ reagálnak.

Az uniós fogyasztóügyi politika biztosíthatja továbbá azokat a piaci eszközöket, melyek erős pozícióba hozzák a polgárokat mint fogyasztókat, hogy olyan döntéseket hozzanak, melyek segítik a környezet fenntarthatóságát. A Bizottság ezért támogatni fogja a fogyasztói tudatosság fokozására és a tájékozottabb választásra irányuló intézkedéseket is. Ez például a fiatalok tájékoztatását¹² és tudatosságuk növelését¹³ célzó eszközök fejlesztése és a felnőttek fenntartható fejlődésre irányuló online oktatása révén valósul meg.

3. KARCSÚSÍTOTT TERMELÉS

A termelési folyamatok szabályozási kerete európai szinten jól kiépült. Ide értendő pl. az ipari környezeti kibocsátásokra¹⁴ és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási kereskedelmi rendszerére¹⁵ irányuló szabályozás. További lendületet kell azonban adni a forráshatékony és ökoinnovatív termelési folyamatoknak a nyersanyagfüggőség csökkentése, valamint az optimális forrásfelhasználás és az újrafeldolgozás ösztönzése érdekében.

E cselekvési terv integrált fellépések sorára tesz javaslatot, amelyekkel szinergiában kellene dolgozni és amelyek kiegészítenék a tudatosabb fogyasztásra és jobb termékekre irányuló politikát, a fenti szakaszban felvázoltak szerint, *hatása kiterjesztésével, megerősítésével és felgyorsításával*.

A cselekvések az alábbi három területre összpontosulnak:

3.1. A forráshatékonyág fokozása

A forráshatékonyág hozzájárul a több érték kevesebb forrás felhasználásával való megteremtésének célkitűzéséhez. Az EU-ban a forrástermelékenység (GDP/forrásfelhasználásban mérve, mértékegység: EUR/kg) az elmúlt tíz évben reálértékben évi 2,2%-kal nőtt. Ez azt jelenti, hogy az EU a növekvő gazdaság kontextusában képes volt stabilizálni forrásfelhasználását, ami nagymértékben a termelés terén elért hatékonysági fejleményeknek, illetve a gazdasági szolgáltatások növekvő szerepének tudható be. A forrástermelékenység javítását legalább az EU-átlag ütemében kell folytatni.

A forráshatékonyág nyomon követésére, előmozdítására és referenciaértékek alapján történő értékelésére további eszközöket fognak kifejleszteni az egész életciklusra, így a kereskedelemre vonatkozóan is. A későbbi fázisra részletes, anyagalapú elemzést és célokat terveznek, amelyek a természeti erőforrások környezeti jelentőségére és az azokhoz való hozzáférésre alapulnak.

¹¹ Európa mint kiválósági központ a vállalatok társadalmi felelőssége terén, COM (2006) 136.

¹² Az „Európai napló” használatával.

¹³ A DOLCETTA, az EU webalapú fogyasztói oktató eszköze részeként.

¹⁴ Javaslat: az Európai Parlament és a Tanács irányelve az ipari kibocsátásokról (azaz a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről) COM(2007) 844, 2007.12.21.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról (HL L 275., 2003.10.25., 32. o.).

3.2. Az ökoinnováció támogatása

A környezetvédelmi áruk és szolgáltatások területén megvalósuló innováció központi szerepet tölt be a cselekvési terv sikeres végrehajtásában, és kulcsfontosságú az innovációs politika szempontjából. Az innovációs szint mérésének egyik létező mutatója a szabadalmak száma egy bizonyos területen. Az OECD adatai szerint az EU-ban növekszik ökoinnovációs szabadalmak száma, a legjobban teljesítő tagállamokban évi 3,5 szabadalmat ítélték oda milliárd GDP-nként (EUR-ban).

Az ökoinnováció és EU belüli elterjedtségének nyomon követésére, referenciaértékek alapján történő értékelésére és fellendítésére eszközöket fognak kidolgozni egy szélesebb körű uniós kutatási és innovációs politika, illetve annak eszközei részeként.

Az egész Unióra kiterjedő környezeti technológiai ellenőrzési rendszert fognak létrehozni, hogy biztosítsák az új technológiák teljesítményének és környezetre gyakorolt lehetséges hatásainak egy harmadik fél általi megbízható ellenőrzését. E rendszer önkéntes, részben saját forrásból finanszírozott, jogszabályi kereten alapuló lesz. Segíteni fog a piacon újonnan megjelenő technológiák iránti bizalom szavatolásában.

3.3. Az ipar környezeti potenciáljának megerősítése

Az EMAS rendelet felülvizsgálata

A közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszer, az EMAS¹⁶ segíti a vállalatokat abban, hogy a környezeti hatások csökkentésével és a források hatékonyabb felhasználásával optimalizálják termelési folyamataikat. Az EMAS önkéntes alapon működik.

Annak érdekében, hogy teljes mértékben kihasználják potenciálját a termelési folyamatok forráshatékony-ság-javítására, a rendszert jelentős mértékben felülvizsgálják, növelve a vállalatok részvételét és csökkentve a kkv-k adminisztratív terheit és költségeit.

Iparpolitikai kezdeményezések kidolgozása az ökoiparágak számára

Az ökoiparágak¹⁷ hozzájárulnak a gazdaság energiahatékony-ságának és környezeti teljesítményének javításához.

Az ökoiparágak versenyképességének fellendítése és a hagyományos iparágak általi átvételük támogatása érdekében kezdeményezéseket fognak kidolgozni. E kezdeményezések részét képezik az Európai Bizottság iparpolitikája végrehajtásának¹⁸. E célból az ökoiparágak versenyképességét és a más gazdasági ágazatok általi átvételüket akadályozó szabályozási akadályok és piaci hiányosságok átfogó átvilágítására fog sor kerülni. Ennek során ki fognak térni a belső piaccal és a jobb szabályozással, a szabványosítással és a finanszírozáshoz való hozzáféréssel kapcsolatos kérdésekre. Alaposan meg fogják vizsgálni az információs és

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2001. március 19-i 761/2001/EK rendelete a szervezeteknek a közösségi környezetvédelmi vezetési és hitelesítési rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételének lehetővé tételéről (HL L 114., 2001.4.24., 1. o.). [6] Az Európai Parlament és a Tanács 2000. július 17-i 1655/2000/EK rendelete a környezetvédelmi célú pénzügyi eszközről (LIFE) (HL L 192., 2000.7.28., 1. o.).

¹⁷ Az OECD és az Eurostat definíciója szerint az ökoiparba azon gazdasági tevékenységek tartoznak, amelyek a vízben, levegőben és talajban okozott környezetvédelmi károk, valamint a hulladékhöz, zajhoz és ökoszisztémákhoz kapcsolódó problémák mérésére, megelőzésére, korlátozására, minimalizálására, illetve kijavítására szolgáló termékeket és szolgáltatásokat állítanak elő. (Eurostat/OECD (1999). Ide tartozik a hulladék és szennyvízkezelés, a megújuló energiaforrások, a környezetvédelmi tanácsadás, a légszennyezés- és ellenőrzés, az ökoépítőipar stb.

¹⁸ A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: Politikai keretek az EU gyáriparának megerősítésére – egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé” című közleménye – COM(2005) 474.

kommunikációs technológiáknak a fenntartható megoldások feltárása terén meglévő potenciálját¹⁹. Különleges figyelmet fordítanak a vezető piaci kezdeményezés által meghatározott prioritást élvező területekre.

A kkv-k támogatása

Az információ, a szakértelem, és az elegendő pénzügyi és humánerőforrás hiánya megnehezíti a kkv-k számára, hogy teljes mértékben kihasználják a hatékony és eredményes környezeti gazdálkodás nyújtotta üzleti lehetőségeket.

2005 és 2007 között a Bizottság számos, az európai kkv-k támogatására irányuló szakpolitikai intézkedést terjesztett elő, amely kitért környezeti teljesítményük fokozására is²⁰. Ezenkívül a Bizottság további intézkedéseket emelt be az európai kisvállalkozói intézkedéscsomagról (Small Business Act for Europe)²¹ szóló közleményébe. Az Enterprise Europe Network (európai vállalkozási hálózat) pedig hozzá fog járulni a figyelemfelkeltéshez, a know-how és a más környezetvédelmi és energia témájú uniós programok és kezdeményezések során szerzett szakmai tapasztalatok terjesztéséhez.

4. A FENNTARTHATÓ TERMÉKEK GLOBÁLIS PIACA FELÉ

A fenti intézkedések fő irányvonalai mellett globális szintű cselekvés is megvalósul majd. Ez az alábbi meglévő kezdeményezésekre fog építeni: a természeti erőforrások fenntartható felhasználásának tematikus stratégiája; a globális energiahatékonysági és megújuló energia alap; és az erdészeti jogszabályok végrehajtásáról, irányításról és kereskedelemről szóló rendelet. E fellépések mellett a Bizottság a következőket vállalja:

- Az ágazati megközelítések előmozdítása a nemzetközi éghajlat-változási tárgyalások során a 2012 utáni időszakra szóló átfogó nemzetközi éghajlat-változási megállapodás összetevőjeként és kiegészítéseként. A kormány és az iparágak kezdenek ágazati megközelítéseket kialakítani és meghatározott kibocsátási vagy energiahatékonysági referenciaértékeket vállalni. Ez lehetővé teszi a fejlődő országok számára, hogy intézkedéseket hozzanak meghatározott ágazatok esetében, amelyekkel csökkenthetik a kibocsátást, miáltal az ágazati kibocsátás lényegesen eltér majd az ágazati alaptól. Segíti majd az ipart is a kibocsátás visszafogásában, és lehetséges, hogy kezelni tudja a szénátszivárogatással kapcsolatos problémákat is. A Bizottság a jövőbeli nemzetközi éghajlat-változási tárgyalások összefüggésében támogatni fogja e megközelítések kialakítását. A tevékenységek között sor kerül a fontos felemelkedő gazdaságokban a kapacitásépítésre és az ágazati megközelítések kialakításához szükséges kulcselemek meghatározására a 2012 utáni ENSZ éghajlat-változási keretprogramon belül.
- A bevált gyakorlatok nemzetközi terjesztése. A fenntartható fogyasztási és termelési politikákat támogatni fogják az Egyesült Nemzetek tíz éves fenntartható fogyasztási és termelési keretprogramjának részeként (marrákési folyamat). Kiegészítő fellépések pl. az EU-Ázsia partnerség (SWITCH program) fogják erősíteni a partnerségeket, és támogatni a nemzetközi kerekasztalokat és fórumokat. Emellett az Európai Bizottság kezdeményezésére a G8-országok Kínával, Indiával és Dél- Koreával együttműködésben

¹⁹ Az energiahatékonyság jelentette kihívás megválaszolása információs és kommunikációs technológiákkal, COM(2008)241 végleges

²⁰ Kicsi, környezetbarát és versenyképes A kis- és középvállalkozásokat a környezetvédelmi jogszabályoknak való megfelelésben segítő program, COM(2007) 379.

²¹ „Gondolkozz előbb kicsiben” - Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act” – COM(2008) 394.

2008. június 7-én úgy határoztak, hogy közösen létrehozzák a nemzetközi energiahatékonysági együttműködési partnerséget (International Partnership for Cooperation on Energy Efficiency, IPEEC).

- A környezetbarát áruk és szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének előmozdítása. A környezeti áruk és szolgáltatások kereskedelmének liberalizációja elősegítheti a zöld technológiák terjesztését és ezáltal az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság bevezetésének támogatását, miközben az európai környezetvédelmi ágazatok versenyképességére épít, és továbbfejleszti azt. Az EU továbbra is törekszik a környezetvédelmi áruk és szolgáltatások kereskedelmi liberalizációjára a WTO-tárgyalások során a dohai fejlesztési menetrend keretében és a kétoldalú kereskedelmi tárgyalások során egyaránt. Amikor csak lehetséges, ennek a nemzetközi szabványok alapján kell megvalósulnia. A környezetbarát tervezésről szóló irányelv számos termék esetében környezetvédelmi és energiahatékonysági szabványokat dolgoz ki. Ez elősegítheti a nemzetközi szabványok elfogadását és exportpiacok teremtését a vezető európai vállalatok számára. A kereskedelempolitikának és az iparágak közötti párbeszédnek is segítenie kell ezt a folyamatot.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS ÜTEMTERV

E közlemény a fenntarthatóbb fogyasztást és termelést célzó és az európai gazdaság versenyképességét növelő integrált intézkedéscsomagot foglal magában. Számos uniós politikára épít. A megújult fenntartható fejlesztési stratégia a fenntartható fogyasztást és termelést Európa egyik kulcsfontosságú kihívásaként határozta meg. A 2008–2010 közötti időszakra szóló közösségi lisszaboni program magában foglalja az elsősorban a fenntarthatóbb fogyasztásra és termelésre irányuló iparpolitika előmozdítását.

A cselekvési tervet az alábbi dokumentumok kísérik:

- A környezetbarát tervezésről szóló irányelv kiterjesztéséről szóló javaslat
- Az ökocímke-rendelet felülvizsgálatáról szóló javaslat
- Az EMAS-rendelet felülvizsgálatáról szóló javaslat
- A zöld közbeszerzésről szóló közlemény

A cselekvési tervet hamarosan a következő dokumentumok követik:

- Az energiafogyasztás címkézéséről szóló irányelv felülvizsgálatáról szóló javaslat
- Környezeti technológiai ellenőrzési rendszerről szóló rendeletjavaslat
- A fennmaradó fellépésekre 2008/2009 folyamán kerül sor: a forráshatékonyság fokozása; az ökoinnováció támogatása; iparpolitikai kezdeményezések kidolgozása az ökoiparágak számára ágazati megközelítések; a bevált gyakorlatok nemzetközi terjesztése; a környezetbarát áruk és szolgáltatások nemzetközi kereskedelmének előmozdítása.

A Bizottság 2012-ben jelentést nyújt be a cselekvési terv végrehajtásában elért haladásról. Ennek kapcsán a Bizottság elsősorban azt fogja elemezni, hogy szükség van-e a termékek energia- és környezeti teljesítményének javítását célzó további fellépésre, elsősorban a környezetbarát tervezésről és a címkézésről szóló irányelvnek a nem energiával kapcsolatos termékekre való kiterjesztésével.